

Ett års arbeid i bigården

Januar

1. Biene må ikke forstyrres.
2. Det skal være en rolig, jevn brus i kubene.
3. Kuber som viser tegn til uro undersøkes første godværsdag biene er ute, men bring allerede nå på det rene om flyhullet gir tilstrekkelig ventilasjon. Åpningen kan lett tilstoppes av døde bier.
4. Ved en eventuell renselsesutflukt, som for øvrig sjelden kommer i januar, bør det legges noe foran kubene. Halm som strøs på snøen gir utmerket beskyttelse.
5. I forbindelse med renselsesutflukten bør fuktig toppakning skiftes ut eller luftes.
6. Bifolk som holder seg i ro, forstyrres ikke.
7. Januar er tiden for å se over lageret av rammer, hvis dette ikke er gjort tidligere. Mørke og stygge tavler smelter man om til blokkvoks selv eller sender de til Honningcentralen for omsmelting og vask. Av hensyn til eventuell smittefare må rammer til omsmelting og vask sendes inn i vintermånedene.

Februar

1. Biene må fortsatt ikke forstyrres, men fuktig snø bør fjernes fra flyhullsåpningen. Er snøen lett og porøs, gjør den ingen skade, tvert imot gir den god isolasjon og luner godt.
2. Flyhullet bør kontrolleres av og til så døde bier ikke stopper det til. Med en stiv ståltråd kan døde bier fjernes forsiktig.
3. Se over rammelageret hvis det ikke allerede er gjort. Husk at det er like viktig å fornye vokset som det er å skifte droninger. Vi oppnår følgende fordeler; mindre sykdom, ingen voksmøll, mer

voks, mer honning, mer egglegging, mindre sverming, sterkere kuber og større fortjeneste.

4. For de som har varroa er det på tide å forberede middbekjempelsen. Lag 2- eller 3-delte dronerammer. Det er ikke nødvendig med byggeanvisning på disse. Dronerammen settes ned i kubene så snart det er tilrådelig. På denne tiden av året kan du også lage bunnbrett med innebygget diagnosebrett tilpasset birøkt med varroa, slik at det blir lettere å følge med på middnivået i kubene.

Mars

1. Store temperatursvingninger i denne måneden gjør at mars betegnes som årets farligste. Det danner seg lett fuktighet i kubene, og det må derfor sørges for god og tørr overpakning.
2. På de fleste steder vil renselsesflukten komme i mars.
3. Det vil nå etter hvert bli fart i dronningens virksomhet, og behovet for pollen og vann melder seg.
4. I noen områder kan det bli knapphet på pollen, da er det mulig å føre med pollenerstatning. Det gis som fôrkake. Ikke start før kubene har mulighet for å finne vann. Se for øvrig bruksanvisning for pollenerstatning.
5. Gå nå gjennom lageret av bimateriell og gjør de nødvendige notater for eventuell bestilling. Noe må alltid fornyes og suppleres. Ved å se gjennom utstyrsleverandørenes nettbutikker, vil du lett bli minnet på ting du kanskje først ville ha husket i det øyeblikket det skulle brukes.

April

1. Ikke forstyrre biene unødige.
2. Bunnbrettet må nå rengjøres.
3. Hvis det er knapt med pollen bør det føres med pollenerstatning. Det er særlig viktig hvis du tar sikte på vårtrekket.
4. Hvis du ikke har satt ned dronerammen enda, så kan det gjøres nå hvis været tillater det. Det er viktig at rammen settes som siste eller nest siste tavle i yngel-leiet.
5. På grunn av yngelproduksjonen vil biene etter hvert bruke mer fôr. Fôr må det derfor være nok av.
6. I svake bifolk innskrenkes antall rammer som erstattes med pakkvegger.
7. Dronningløse bifolk forenes med dronningriktige. Det er bedre å ha en sterk kube enn to svake, men hvis du har mistanke om at sykdom er årsak til at et bifolk er svakt, må du absolutt ikke foreta sammenslåing. Det fører bare til at det andre bifolket også smittes. Hvis du må avlive biene, se under "Avlivning av bier" i FAGINFORMASJON, kapittel 7.
8. Planlegger du å vandre, selge dronninger etc., bør du allerede nå sende inn søknad om sertifisering av bigården og avtale tid for den kliniske helseundersøkelsen som skal foretas i løpet av perioden mai - juli dersom du ikke er sertifisert birøkter (se for øvrig "Omsetning og flytting av bier" i FAGINFORMASJON kapittel 7)

Mai

1. Arbeidet i mai måned er av grunnleggende betydning for årets resultat. Utviklingen går raskt og det gjelder å følge med.
2. I midten av måneden vil frukttrærne og løvetannen blomstre, og da bør de sterkeste bifolkene ha skattekasse.

3. Husk at den tiden frukttrærne og løvetannen blomstrer gir en ypperlig anledning til å få bygget voks i sterke bifolk. Det forebygger svermtrangen og skaper sunne og vitale bifolk. Våren er den naturlige tiden for biene til å bygge, og dronningen legger villig egg i nyutbygde tavler. Når vi kommer ut i juni måned, foretrekker dronningen tavler som har vært brukt tidligere. Hvis du bruker droneramme i varroabekjempelse må du huske å skjære ut de forseglede feltene med droneyngel før de kryper.
4. Svermer kan fanges, men disse må, i henhold til Forskrift om birøkt, plasseres i egen svermebigård. Innfangede svermer skal settes i en tom, rengjort kube med byggeanvisning eller byggevokstavler. Etter 4 dager skal biene settes over i en rengjort kube med byggevokstavler; det gamle vokset sendes til omsmelting eller brennes. Bifolkene fra svermebigården kan tas inn i egen sertifisert bigård etter å ha gjennomgått undersøkelsene for sykdommer i henhold til forskriften.
5. Om svermforhindring, se f.eks. Egil Villumstads bok «Birøkt som hobby og næring» eller Roar Ree Kirkevold, Ingarsis birøkt.

Juni

1. Det er viktig med omhyggelig ettersyn. Faren for sverming er større enn noensinne.
2. Vær påpasselig med å få skattekassene på i rett tid. Det er bedre å være for tidlig enn for sent ute.
3. Juni er en utmerket tid til å skifte dronninger. Dette gjøres best like før eller under trekket. Det kan ikke sterkt nok understrekes hvor viktig det er med unge og gode dronninger i en kube, men ikke mindre viktig er det med regelmessig fornyelse av vokset. En god dronning og nytt voks er de viktigste bestanddeler av et yngelrom og grunnlaget for et sterkt bifolk.

4. Registrer opprettelse av nye/nedleggelse av gamle bigårder hos Mattilsynet og påse at bigårdene er merket (se for øvrig "Registrering og merking av bigårder" i FAGINFORMASJON kapittel 7).
5. Bestilling av Norges Birøkterlags emballasje bør gjøres nå. Den kjøpes på Honningcentralen.
6. For de som har varroa er det viktig å se på naturlig middnedfall i slutten av juni. Legg inn et rent innskuddsbrett og la det ligge inne i 10 døgn. Hvis nedfallet er under 3 midd per dag så kan behandling vente til høsten. Hvis det faller ned mellom 3 og 8 midd per dag, så kan behandling vente til etter sommertrekket. Hvis det faller ned over 8 midd per dag så må behandling startes så snart som mulig. Dette er svært viktig for å sikre sunne og friske vinterbier. Husk å ta av honningen før du behandler med organiske syrer. Dronerammen kan tas ut av bifolket når dronninga slutter å legge droner, eller før du setter på andre skattekasse.
7. Nå begynner skattekassene etter hvert å fylles, og det gjelder at biene har plass nok.
8. Den tomme skattekassen settes like over yngelrommet og den sist fylte øverst.
9. Skattekasser med moden forseglett honning kan høstes for å redusere antall tunge løft.

Juli

1. De som skal vandre må forberede dette allerede i begynnelsen av måneden. Utstyr til slynging og vandring må være i orden.
Foreta nødvendige bestillinger av redskap og utstyr samt emballasje, hvis det ikke allerede er gjort.
2. Slyngrom, slynge, sil, skrellerredskap og beholdere må rengjøres omhyggelig før slyngingen tar til. Honningen må aldri utsettes for temperaturer over 40°C fordi den da kan ta skade. Under slynging bør honningen holde minst

25°C for å forenkle slynge-prosessen. Før du starter å slynge må du sørge for at honningen ikke inneholder over 21% vann. Dette er svært viktig for å unngå gjæringsproblemer under lagring. Honning som har begynt å gjære i tavlene må slynges for seg selv helt til slutt og pasteuriseres for å unngå å smitte annen honning. Slik honning skal ikke sendes Honningcentralen.

3. Når du slynger før vandring, kan det være fristende å ta tavler med umoden honning. Ofte kan det være trekk på hjemstedet mens forberedelsen pågår. Tavler med umoden honning bør brukes som proviant under vandringen. Mange har brent seg på at de har hatt for lite forråd i kubene.4. Honning for salg til forbruker må siles godt og det må kun brukes godkjent duk i silen. Honningcentralens siler leveres med slik duk. Honning som leveres til Honningcentralen må siles gjennom en grovsil, slik at det ikke følger med store mengder voks i leveringen. Bier skal ikke forekomme i leveransene til Honningcentralen. Krystallinsk honning for salg til forbruker skal røres grundig hver dag for å oppnå en finkrystallinsk konsistens. Røringen er særlig påkrevet i den siste tiden av krystalliseringen. Honningen bør ikke oppbevares i kjeller, da den raskt kan ta til seg lukt. Under lagring bør temperaturen være mellom 6-10°C og med en relativ luftfuktighet på rundt 55%.

4. Krystalliseringen går hurtigere om du smitter honningen med minst 7% fin-krystallinsk sommerhonning. Ideell temperatur er 14°.
5. Honning som skal leveres til Honningcentralen tappes på originale transportpann.
6. For de som ikke vandrer eller har lyngtrekk i de stasjonære bigårdsplassene vil begynnelsen av slutten av juli eller begynnelsen august være den naturlige tid for slynging. Skattekassene bør tas av straks hovedtrekket er over.

7. For de som ikke vandrer og som har varroa kan det nå foretas en kortids eller langtids maursyrebehandling så snart honningen er høstet. Start behandling så tidlig som mulig. Dette er svært viktig for å sikre sterke og sunne vinterbier som ikke har vært utsatt for middangrep i larvestadiet.
- 8.

August

1. Dersom biene ikke har pollen og nektartrekk bør bifolkene spekulasjonsføres slik at en får unge bier til innvintring. Er biene overlatt til seg selv i en trekkfattig tid på denne årstid, går yngelproduksjonen så sterkt tilbake at bifolket tar skade og blir svært svakt ved utvintring neste vår.
2. Det kan også godt settes på en skattekasse med byggevoks på de sterkeste bifolkene og en bør føre noe sterkere. Biene vil da bygge ut vokset, og på denne årstida får en bygget det peneste vokset idet biene ikke lager droneceller i tavlene.
3. I slutten av måneden er det lynghonningens tur til å høstes og honningløsneren er uunnværlig.
4. Lynghonningen vil som regel være vanskelig å sile, men etter god omrøring, går silingen bra, for eksempel hvis du først bruker vanlig grov sil og så slyngesil.
5. Lynghonningen behandles for øvrig som sommerhonningen, bortsett fra at den krever særlig grundig røring og lav temperatur.
6. Dersom varroaundersøkelse kreves for å få nytt eller beholde gammelt sertifikat for bigården, må det i løpet av perioden medio august – september tas ut naturlig nedfallsprøve fra alle bifolkene

September

1. Betingelsene for en god overvintring er at det er nok av godt fôr i kubene.
2. I kuber som har vært på vandring, bør lynghonningtavlene fjernes. Du kan til nød la et par blir igjen i ytterkantene. På steder hvor det ikke er lynghonning, forekommer det i august måned bladhonningtrekk. Slik honning er dårlig egnet som vinterfôr og forårsaker som regel bukløp. Fjern derfor all honning som du ikke med sikkerhet kan si er tjenelig som vinterfôr. Det er bedre å fjerne en tavle med honning for mye enn en for lite.
3. Et bifolk trenger fra 14-20 kg fôr, alt etter styrken og hvor lang vintersesongen er. Ellers kan det regnes rundt 2 kg sukker per innvintret tavle..
4. Fôret bør blandes i forholdet 6 liter vann til 10 kg sukker.
5. Fôringen bør være ferdig omkring 15. - 20. september avhengig av hvor i landet man er.
6. Kubene pakkes noe etter at fôringskarene er fjernet. Fôret vil gjerne avgi en del fuktighet slik at vinterpakkingen først bør foregå i begynnelsen av oktober.
7. Dersom trakémiddundersøkelse kreves for å få nytt eller beholde gammelt sertifikat for bigården, må det i løpet av perioden september – november tas ut bi-prøve fra ett av bifolkene (se for øvrig "Omsetning og flytting av bier" i FAGINFOMASJON kapittel 7).

Oktober

1. Sørg for god overpakning i form av isoporplater, korkplater eller annet.
2. Flyhullet må nå tilpasses vintertiden. Det er bedre med for stort enn for lite flyhull, men husk faren for mus.

3. Alt utstyr som ble benyttet i forbindelse med slynging og fôring må rengjøres omhyggelig før det settes bort.
4. Sørg for at tavlelageret kan stå i kuldegrader om vinteren. Dette vil ta knekken på eventuell voksmøll. Hvis dette ikke er mulig kan tavlene behandles med eddiksyre. Eddiksyre tar også knekken på nosemasporer (se for øvrig kapittel 7).
5. Det lønner seg å smøre alle metallgjenstander med syrefri vaselin.

November

1. For de som har varroa, er det nå tid for å behandle bifolkene med oksalsyre. Husk at denne behandlingen barer er effektivt hvis bifolket er yngelfritt, og behandlingen må derfor skyves til desember mange steder (se FAGINFORMASJON kapittel 7).
2. Ro og stillhet må nå prege bigården, men følg med så alt er i orden.
3. Se etter at kjøttmeis, greiner o.l. ikke forstyrrer, samt at mus ikke søker inn i kubene, det skal som regel ikke så store åpningen til.
4. Skrellevoks og alle rene vokssmuler bør nå smeltes til blokkvoks.
5. Honning i skrellevokset kan du fjerne ved å gni vokset i stykker og slynge det kraftig enten i en slyngesil eller i en nettingkurv som plasseres i en vanlig slynge. Har du motorslynge kan den gjerne gå en times tid. Alternativt kan vokset blandes med litt vann for å løse opp honningen. Honningvannet er et godt utgangspunkt for brygging av mjød.
6. Før du smelter vokset, skylles de siste honningrestene bort med varmt vann.
7. Skrellevokset smeltes så i en konisk kjele hvor det er rikelig med vann. Etter at vokset er smeltet, bør det kjøles så langsomt som overhodet mulig. De fleste urenheter vil da få tid til å synke til bunns.
8. Når vokset er stivnet, tar du det ut av kjelen og skraper undersiden med en stor kniv eller øks. Det urene vokset tar vi med igjen neste gang vi har noe å smelte.

Desember

1. Ro og stillhet må det være i bigården. Den minste forstyrrelse virker skadelig.
2. Tung og fuktig sne fjernes fra flyhullet. Lett og luftig sne rundt kubene danner imidlertid bare en god isolasjon.
3. Benytt tiden til å systematisere notatene fra årets drift. Forsikre deg om at «noterings-skjemaet» i KSL-birøkt er fullstendig utfyllt. Se over materiellet og studér bilitteraturen.
4. Bli med i studiering med «Kvalitet på garden» og KSL-birøkt som tema. Det er en fin vane hver vinter enten å være med i en studiering eller et annet kurs for å øke kunnskapsnivået.
5. Gjennomfør egenrevisjon hvis dette ikke er gjort tidligere på året.